

Reykjavík 16. maí 2006.

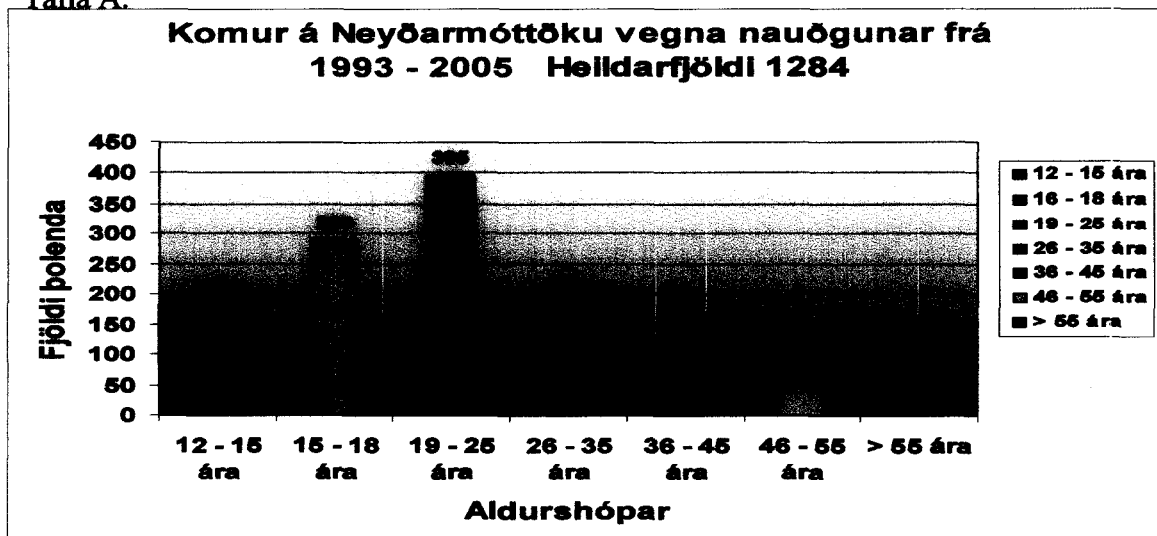
Umsögn lögmanna og starfsfólks Neyðarmóttöku vegna nauðgana á Slysa- og bráðadeild LSH við frumvarp til laga um breytingu á lögum á almennum hegningarlögum nr. 19/1940 (kynferðisbrot).

Við lýsum yfir ánægju í öllum meginatriðum með frumvarp til laga um breytingu á hegningarlögunum nr. 19/1994 og teljum nauðsynlegt að sett verði í lög frekari réttarvernd fyrir brotþola í þessum málaflokki. Við teljum að frumvarpið sé unnið á vandaðan og faglegan hátt. Í ljósi reynslu af réttargæslu til brotþola og þekkingu sem aflað hefur verið með þjónustu og meðferðarvinnu annarra fagaðila við brotþola á Neyðarmóttöku (NM) viljum við, til þess að frumvarpið nái tilgangi sínum, gera eftirfarandi athugasemdir:

Frá stofnun Neyðarmóttöku 8. mars 1993 til áramóta 2005-2006 hafa leitað þangað 1329 einstaklingar, allt frá 10 ára gömlum börnum en elsti brotþoli var 78 ára gamall.

Sjá töflur A og B um komur og aldursdreifingu:

Tafla A.

Aldur brotþola á Neyðarmóttöku vegna nauðgunar

Tafla B.

ÁR	12 - 18 ára	18 - 19 ára	19 - 25 ára	25 - 35 ára	35 - 45 ára	45 - 55 ára	> 55 ára	Fjöldi á ári
1993	9	13	11	5	6	2	0	46
1994	2	17	27	7	10	2	0	66
1995	6	17	17	14	16	4	2	76
1996	11	22	20	12	10	2	2	79
1997	16	24	32	19	13	3	0	107
1998	18	21	25	17	13	7	1	102
1999	16	19	22	21	21	3	1	103
2000	14	30	37	9	4	1	2	97
2001	17	29	49	18	14	9	0	136
2002	19	25	35	18	16	3	3	119
2003	16	22	42	17	11	7	4	119
2004	14	23	40	12	12	1	2	104
2005	(frá 10 ára) 24	28	38	17	17	4	1	130 veitar kt. á 1. bp.
Fjöldi í aldurshópnum	182	290	395	185	163	48	18	1284

Athugasemdir við 202. gr.:

Við erum sammála öllum greinum frumvarpsins en viljum gera athugasemd um breytingu 202 gr.

Í ljósi reynslu okkar af núverandi lagaákvæði 202. gr. teljum við að það hafi ekki náð tilgangi sínum. Raunin hefur orðið sú að ákvæðið veitir fjölda ungra brotþola undir 15 ára aldri ekki næga réttarverndar.

-Í fyrsta lagi er um stóran hóp brotþola að ræða undir 15 ára aldri sem leita til NM vegna kynferðisofbeldis. 67% brotþola eru 18 ára og yngri, en brotþolar 15 ára og yngri eru 37% og hefur orðið mest fjölgun í yngsta aldurshópnum undanfarnin ár. Börn sem eru brotþolar í þessum aldurshópi eru varnarlaus gagnvart brotamönnum sem hafa yfirburðastöðu sökum aldurs og reynslu.

-Í öðru lagi var sjálfræðisaldur hækkaður á árinu 1997 í 18 ár. Breytt viðhorf hafa orðið í þjóðfélaginu til hugtaksins "barn". Mikilvægt er að hafa lagasamræmi um það hvað sé "barn" og að skilaboð séu skýr til þjóðfélagsins um verndun þessa hóps fyrir kynferðislegri misnotkun.

-Í þriðja lagi er sakhæfisaldur 15 ár.

Við leggjum því til að kynferðislegur lögaldur, skv. 1. mgr. 202. gr. verði miðaður við 15 ár og að fortakslaust bann verði lagt við því samræði við barn undir 15 ára aldri.

Við teljum það ekki vera réttlætanlegt að kynferðislegur lögaldur sé lægri hér en á hinum Norðurlöndunum. Tekið skal mið af sænsku hegningarlögunum, þar sem samræði og önnur kynferðismök gagnvart barni yngra en 15 ár skilgreind sem nauðgun.

Rannsóknir sýni að íslenskir unglingar hefji margir kynlíf um 16 ára aldur. Ný rannsókn sem byggðist á könnun um kynhegðun ungs fólks og kynferðislega misnotkun sem Barnaverndarstofa og Rannsókn & greining/Háskólinn í Reykjavík kynnti 6. maí 2006 sýni að þriðjungur 16-19 ára stúlkna og 44% pilta höfðu aldrei haft kynmök. Þar kom jafnframt fram að með vaxandi aldri þá töldu 55% stúlkna að hækka ætti kynferðislegan lögaldur í 15 ár eða eldri. Í ljósi þessarar rannsóknar mælir Barnaverndarstofa með því að hækka eigi þennan aldur. Jafnframt sýni rannsóknin að meirihluti stúlkna sé að biðja um aukna vernd gegn kynferðislegri áreitni og kynlífsþátttöku.

Lækka má refsingu eða láta falla niður, ef gerandi og þolandi eru á svipuðum aldri og þroskastigi. Reynslan hefur sýnt að fáar ákærur eða sakfellingar hafa verið í raun í málum ungra geranda.

Skv. 3. mgr. 202. gr. mætti taka fram í ákvæðinu, varðandi börn á aldrinum 15-18 ára þ.e. bann við kynmökum við þann aldurshóp, þegar brotamaður notfærir sér yfirburði sökum aldurs og reynslu. Þótt aðferðir séu ekki tæmandi taldar í greininni skal lögð áhersla á síðastgreindu aðferðina sökum mikils fjölda tilvika í reynd.

Við teljum að setja þurfi skýrari ákvæði en nú eru skv. 1. mgr. 44. gr. b. s. l. nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála um hlutverk réttargæslumanna við rannsókn lögreglu og dómmsmeðferð í ofbeldismálum vegna kynbundins ofbeldis,

Réttargæsla:

Brýnt er að heildarendurskoðun á oml. fari fram á stöðu og réttindum brotþola við rannsókn og dómstólameðferð og hlutverki réttargæslumanns hans.

Félagsleg úrræði:

Nauðsynlegt er að þolendur fái stuðning frá félagsþjónustu til að vinna sig út úr afleiðingum ofbeldis og tryggja þarf meiri stuðning fyrir börn frá félagsþjónustu/barnaverndarnefnd. Brotamaður og sérstaklega ungir gerendur fái og sé tryggð markvissari meðferð, meðferðarúrræði og eftirfylgd. Talið er samkvæmt rannsóknum í USA og einnig hér á landi að um 30% geranda í kynferðisbrotum framin gegn börnum séu gerendur ungir brotamenn og er talið að um 10-20% þeirra verði mögulegir gerendur áfram gegn börnum.

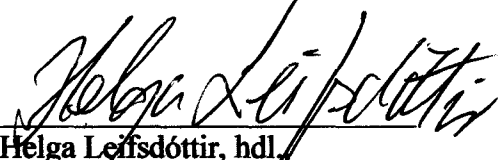
Því er mikilvægt að forvarnarstarf verði styrkt verulega og að tryggt sé að fjármunir séu settir til félagsþjónustu/barnaverndarnefnda til forvarna og virkra úrræða. Sérstaklega á þetta við um börn, en kynferðisbrot barna eru oft hluti af öðrum vanda, t.d. vanrækslu barna í fjölskyldum þeirra, misnotkun og einnig áhrif frá umhverfi eins og klámvæðingu og klámnotkun ungs fólks. Ungum gerendum verði veitt viðtæk og sértæk hjálp í gegnum barnaverndarkerfið, þar sem önnur sjónarmið hljóta að gilda gagnvart þeim heldur en eldri gerendum. Þessi meðferð á ekki að vera háð því hvort kynferðisbrot sem þeir fremja eru kærð eða ekki, heldur á tilkynning þjónustuaðila fyrir brotþola vegna kynbundins ofbeldis um mál þeirra til barnaverndaraðila samkvæmt lögum að tryggja að ungum gerendum í málum sé veitt áminning og meðferð og á það að vera skilyrði frekar en val.

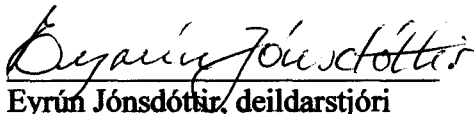
Lokaorð:

Við leggjum áherslu á mikilvægi heildstæðra og samhæfðra aðgerða réttarkerfis, heilbrigðiskerfis, félagsþjónustu/barnaverndarnefnda gegn kynbundnu ofbeldi. Forvarir verði styrktar verulega. Virk úrræði og stuðningur verði til brotþola, einkum til barna. Ungir gerendur fái markvissa meðferð.

Við bjóðum fúslega fram okkar aðstoð vegna áframhaldandi vinnu og umræðu vegna þessa frumvarps.

Fyrir hönd starfsfólks Neyðarmóttöku vegna nauðgunar,

Helga Leifsdóttir, hdl,
Húsi verzlunarinnar,
103 Reykjavík,
s. 550 3700,
LHL@simnet.is

Eyrún Jónsdóttir, deildarstjóri
Neyðarmóttöku vegna nauðgunar.
Landspítala- háskólajúskrahúsi
S. 543 1000
eyrunj@landspitali.is

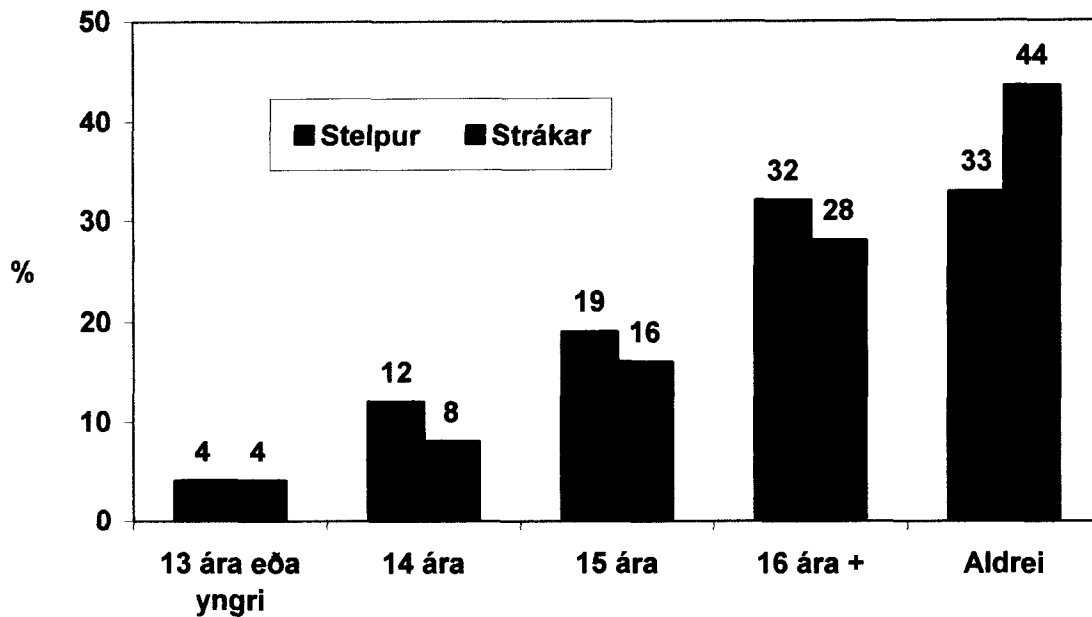
Hjálagt:

Könnun á kynhegðun ungs fólks og kynferðislegri misnóttun í framhaldsskólum á Íslandi.

Úrtak 10.472..

Barnaverndarstofa og Rannsóknir & greining / Háskólinn í Reykjavík 2006.

Hlutfall 16-19 ára stráka og stelpna í framhaldsskólum eftir því hve gömul þau voru er þau höfðu kynmök í fyrsta sinn

Hlutfall 16-19 ára stelpna og stráka í framhaldsskólum eftir því hve þeim finnst kynferðislegur lögaldur eiga að vera á Íslandi. Á að hækka aldur í 15 ár eða eldri?

